

Odsjek za psihologiju
Filozofski fakultet
Sveučilište u Zagrebu

PRAVILA RADA NA KOLEGIJU
PSIHOLOGIJSKI PRAKTIKUM III

Zagreb, veljača 2009.

1. STRUKTURA PSIHOLOGIJSKOG PRAKTIKUMA III

Struktura kolegija ista je za sve module.

Kolegij je podijeljen na tri dijela: (1) jednostavni eksperimentalni nacrt; (2) složeni eksperimentalni nacrt; (3) korelacijski nacrt.

Unutar svakog dijela studenti pišu izvještaje. Izvještaji mogu biti **teorijski** ili **laboratorijski**.

Teorijski izvještaji pišu se kao prijedlog istraživačkog nacrta i ne uključuju obradu realnih podataka dobivenih mjerenjem.

Laboratorijski izvještaji uključuju mjerenje (individualno ili grupno) na temelju kojeg se piše izvještaj.

2. PRAVILA RADA NA PSIHOLOGIJSKOM PRAKTIKUMU III

- Studenti su obavezni prisustvovati svim terminima u okviru kolegija (vježbe, individualna ili grupna mjerenja). Na temelju svojih individualnih rezultata studenti će pisati izvještaje u kojima će te rezultate detaljno komentirati.
- Trajanje pisanja izvještaja će se jasno naznačiti prije svake vježbe, a najčešće će iznositi 2-2.5h.
- Kod pisanja izvještaja studenti sa sobom **mogu imati** osobno napisane bilješke (i u isprintanom formatu i pisane rukom) i knjigu *Osnove statističke metode za nematematičare* prof. Petza. Osim toga **moraju imati**: *Statističke tablice*, vlastiti kalkulator, milimetarski papir i ostali potreban pribor. Tijekom pisanja izvještaja **nije dozvoljeno** korištenje ostale literature.
- Svi dodatni oblici nastave će se jasno naznačiti barem dva tjedna prije izvođenja same nastave.
- **Iznimno**, ukoliko studenti iz opravdanog razloga ne mogu sudjelovati na bilo kojem dijelu nastave moraju se unaprijed javiti voditeljima kolegija te, ukoliko je razlog izostanka opravdan, nadoknaditi svoj izostanak. Opravdani izostanci su iznimni (dulja bolest, bolničko liječenje). Ispričnice liječnika opće prakse nisu opravdanje. Osobne obaveze povezane s članstvom u sportskim klubovima ili slične individualne aktivnosti ne opravdavaju se.

3. UPUTE ZA PISANJE IZVJEŠTAJA

2.1. PISANJE TEORIJSKIH IZVJEŠTAJA

Upute za pisanje svakog teoretskog izvještaja studenti će dobiti u okviru same vježbe. Okvirno, takav će izvještaj sadržavati kratak uvod u područje vezano uz predmet istraživanja, prijedlog istraživačkog nacrt, definiranje problema i hipoteza istraživanja te opis metodologije koja bi se koristila.

2.2. PISANJE LABORATORIJSKIH IZVJEŠTAJA

Laboratorijski izvještaji pišu se po točno određenoj strukturi koja ima općeprihvaćeni oblik znanstveno-stručnih izvještaja. Svaki izvještaj mora uključivati sljedeće elemente: naslov, uvod, problem, metodu, empirijske rezultate, raspravu, zaključak i literaturu. Svaki izvještaj mora sadržavati sve spomenute dijelove koji se pišu po određenim principima, istovjetnim onima u *Psihologijskom praktikumu I i II. (navodimo osnovno).*

2.2.1. Uvod

Ukratko opisati problematiku istraživanja, odnosno opisati teorijski okvir u kojem se istraživanje provodi te kritički prikaz dosadašnjih spoznaja u tom području. Iz *Uvoda* treba biti jasna motivacija za provođenje i osnovna svrha istraživanja. *Uvod* treba pisati po tzv. «principu lijevka», odnosno treba početi sa širim i općenitim prikazom područja, a zatim se usmjeravati prema specifičnoj problematici istraživanja. Opseg uvoda je ograničen i ne bi smio iznositi više od 1-1,5 stranica trgovačkog papira.

2.2.2. Problem

Problem istraživanja mora biti napisan jasno i jednoznačno, odnosno tako da je uz njega moguće vezati istraživačku hipotezu.

2.2.3. Hipoteza

Na Praktikum III nakon navedenog problema istraživanja piše se i istraživačka hipoteza, koji studenti postavljaju samostalno. Istraživačka hipoteza je očekivani odgovor na postavljeni problem/probleme i temeljena je na spoznajama iz tog područja u literaturi. Ona je gotovo uvijek direktivna što znači da uključuje i očekivani smjer rezultata. Nisu prihvatljive hipoteze koje samo pretpostavljaju da npr. neke razlike ima (i koje su zapravo samo suprotne od nul-hipoteze).

Problem, hipoteza i zaključak moraju u izvještaju biti tako napisani da je samo na temelju njih moguće zaključiti što je bio predmet mjerenja, kakvi su rezultati očekivani i jesu li ta očekivanja provedenom vježbom potvrđena ili ne.

2.2.4. Pribor

U opisu *Pribora* treba navesti i ukratko opisati sve materijale koji su korišteni za provođenje ispitivanja.

2.2.5. Postupak

U *Postupku* treba detaljno opisati sve elemente provedenog istraživanja, odnosno navesti sve informacije potrebne za potpuno razumijevanje ili eventualno ponavljanje istraživanja. *Postupak*

treba uključivati informacije o ispitanicima (sudionicima) i proceduri kojom je obavljeno istraživanje pri čemu je nužno opisati korištenu metodu, broj korištenih podražaja, način registriranja podražaja i sve druge informacije bez kojih ne bi bilo moguće replicirati provedeno mjerenje. Postupak mora biti napisan tako da je razumljiv i nekome tko se prvi put susreće s tim istraživanjem.

2.2.6. Rezultati

U *Rezultatima* studenti moraju prikupljene podatke obraditi prikladnim statističkim postupcima ovisno o problemu istraživanja i karakteristikama prikupljenih podataka. U okviru ovog kolegija studenti sami odaberu prikladne analize u skladu sa znanjima stečenim u okviru *Uvoda u metodologiju eksperimentalne psihologije, Statistike u psihologiji I i II; Psihologijskog praktikuma I i II.*

2.2.7. Rasprava

Cilj *Rasprave* je adekvatno interpretirati dobivene rezultate koji se u okviru toga mogu sažeto iznijeti. Ukoliko se u tekstu koriste statistički simboli oni moraju sadržavati toliko informacija da čitatelji u potpunosti mogu razumjeti tekst (npr. uz simbole koji označavaju statističku značajnost razlike trebaju se napisati i pripadajući stupnjevi slobode i razine značajnosti).

Preduvjet dobre interpretacije rezultata je detaljna analiza rezultata na temelju koje je moguće donijeti logičke zaključke. Dobivene je rezultate potrebno interpretirati u odnosu na postojeće teorije i dotadašnje rezultate istraživanja (koji su uglavnom opisani u uvodu), pri čemu je važno i kritički se osvrnuti na moguće nedostatke istraživanja i alternativne razloge koji su mogli dovesti do takvih rezultata. Ovdje je moguće predložiti i neka poboljšanja i prijedloge za buduća istraživanja te moguće postupke kojima bi se buduća slična mjerenja mogla unaprijediti.

Kvalitetno napisana rasprava u najvećoj mjeri je rezultat prethodne pripreme studenata kako u sadržajnom tako i metodologijskom aspektu konkretne vježbe.

U okviru većine vježbi *Praktikuma III* studenti će trebati sami strukturirati ovaj dio izvještaja.

2.2.8. Zaključak

Zaključak sadrži sažet i nedvosmislen odgovor na postavljeni problem koji proizlazi iz dobivenih rezultata. U *Zaključku* ne treba navoditi vrijednosti statističkih analiza niti pretjerano argumentirati dobivene rezultate.

2.2.9. Literatura

Literaturu, odnosno izvore (znanstvene članke, knjige) na koju se autor teksta poziva, potrebno je pravilno citirati, u skladu s *Publication Manual of American Psychological Association (2001)*. Tih se pravila studenti obavezno moraju držati (istovjetno *Psihologijskom praktikumu I i II.*)

2.3. IZGLED IZVJEŠTAJA

Izvještaji se pišu na trgovačkom papiru na kojem moraju biti ostavljene dovoljno velike margine (cca. 3 cm) kako bi korektori tijekom korigiranja izvještaja mogli naznačiti svoje preporuke i prijedloge. Na početnoj stranici treba biti napisan:

- Mjesto pisanja (*Odsjek za psihologiju, Filozofskih fakultet, Sveučilište u Zagrebu*)
- Naslov i broj vježbe te oznaka kolegija (npr. *Raspoloženje i doživljaj težine zadatka, vježba br.*

2, Psihologijski praktikum III)

- Ime studenta
- Datum

Nakon toga slijede ostali, gore opisani dijelovi izvještaja. Izvještaj treba biti uredno spojen (zaklaman) jer je moguće gubljenje stranica ili dijelova izvještaja odgovornost studenta.

3. OCJENJIVANJE IZVJEŠTAJA

3.1. Ocjenjivanje izvještaja

Izvještaje ispravljaju vanjski suradnici Odsjeka za psihologiju (tzv. korektori). Na traženje studenata, moguće organizirati sastanak s korektorima i voditeljima praktikuma na kojima se mogu raspraviti neki akutni problemi ili nedoumice vezane uz pisanje ili korigiranje izvještaja.

Moguće su slijedeće ocjene:

- (1) nula (0)
- (2) plus/minus (+/-)
- (3) plus (+)
- (4) dvoplus (+ +)

Nula je negativna ocjena (nezadovoljavajući izvještaj).

U okviru Praktikum III:

- za uspješno polaganje kolegija student **ne smije imati niti jedan izvještaj ocjenjen s 0**
- **ne vrijedi pravilo da „++“ poništava „0“**

Drugim riječima, za uspješno polaganje Praktikum III potrebno je sve izvještaje imati ocijenjene s pozitivnim ocjenama (neovisno o njihovoj bodovnoj vrijednosti).

Ukoliko student ima **jednu nulu**, kolegij može položiti tako da na ispitnom roku piše ispravak izvještaja (koji onda mora biti pozitivno ocijenjen).

Ukoliko student ima **dvije nule**, na jednom ispitnom roku, a u dva termina piše ispravke oba izvještaja (za prolaz oba moraju biti pozitivno ocijenjena).

Ukoliko student ima **tri nule**, samo iznimno može pristupiti ispravkama, o čemu će se odlučivati individualno.

Ukoliko student ima **više od tri nule**, gubi pravo na potpis i mora ponovno upisati kolegij.

3.1.1. Kriteriji ocjenjivanja

Nemoguće je u potpunosti operacionalno definirati jednoznačne kriterije za ocjenjivanje praktikumskih izvještaja, što se naročito odnosi na određivanje uvjeta za svaku od pojedinačnih ocjena. Naime, ocjena iz svakog izvještaja odražava «ukupni dojam», odnosno temelji se na svim dijelovima izvještaja koji ne moraju uvijek biti ujednačeno napisani.

Najlakše je definirati kriterije za negativnu ocjenu, odnosno «0». Nekoliko je glavnih indikatora koji mogu rezultirati tom ocjenom:

- **prepisivanje**

Ukoliko se sa sigurnošću može dokazati da su studenti prepisivali jedan od drugoga, ili ako

doslovno prepisuju iz literature (a to ne citiraju kao takvo) ocjena je automatski nula.

- **točnost obrade**

Ukoliko je obrada podataka netočna, odnosno rezultat obrade sugerira potpuno drugi smjer *Rasprave* i *Zaključka*, onda takva pogreška u obradi može rezultirati negativnom ocjenom, bez obzira na ostale dijelove izvještaja (na primjer, ako je značajnost razlike kriva, a k tome neočekivana i nelogična). S druge strane značajnost razlike može biti i točna ali ako je greška u obradi takve prirode da se ne smije tolerirati (logička) ocjena je opet nula (na primjer, ako student računa t-test pa u formulu uvrsti st. devijaciju a ne pogrešku razlike ili ako je primijenjeni postupak u potpunosti neprimjeren rezultatima (npr. parametrijski test na rangovima).

Tehničke greške u računu koje ne rezultiraju velikim razlikama u odnosu na točne podatke ne bi trebale automatski uzrokovati negativnu ocjenu, osim ako rezultat koji se zbog te greške javlja nije sasvim nelogičan, npr. ako pri računu poluinterkvartilnog raspršenja zbroje vrijednosti kvartila a ne oduzmu (rezultat je besmislica koju moraju uočiti).

Ako se u obradi neki postupak zamijeni postupkom koji je sličan traženom (npr. parametrijski test umjesto neparametrijskog, t-testovi umjesto analize varijance, nezavisni umjesto zavisnih postupaka) ne bi trebao automatski dovesti do negativne ocjene, ali može rezultirati smanjenjem ukupne ocjene.

- **odgovori u raspravi**

U okviru Praktikum III velik dio rasprave strukturira se samostalno i ono što se ocjenjuje je dobra interpretacija rezultata, dobro povezivanje dobivenih rezultata s teorijskim postavkama, pravilno uočavanje nedostataka provedenog istraživanja.

Nedostatak odgovora na neko od tih pitanja sam po sebi ne bi trebalo rezultirati ocjenom nula ukoliko je ostatak izvještaja dobro napisan, tako da ocjena u ovom slučaju prije svega ovisi o kvaliteti ostalog dijela izvještaja.

Ocjena «+/-» pokazuje da je izvještaj napisan bez kardinalnih pogrešaka ili propusta te da načelno udovoljava postavljenim zahtjevima, ali najčešće ukazuje i na to da je napisan donekle površno ili da uključuje niz manjih grešaka ili propusta zbog kojih je smanjena ukupna kvaliteta izvještaja. Razliku između ocjena «+» i «++» je najteže operacionalizirati jer obje zahtijevaju izvještaje bez pogrešaka u obradi i u načelu točno i iscrpno napisane ostale dijelove izvještaja. Ocjenom «++» se prije svega nagrađuje cjelovitost interpretacije, samostalnost, *korištenje dodatne literature, korištenje dodatnih adekvatnih postupaka obrade rezultata* i «tečnost» napisanog izvještaja.

Uz ocjenu, korektori bi trebali naznačiti i razloge zbog koje su se na nju odlučili, što mogu napraviti u obliku kratkom sumarnog komentara na kraju izvještaja ili putem nekolicine komentara u različitim dijelovima izvještaja.

3.2. Završna ocjena

PRAKTIKUM III NEMA USMENI ISPIT.

Nakon svih vježbi, na kraju semestra student dobiva ukupnu ocjenu svojeg uratka na skali školskih ocjena (1-5). Ocjene izvještaja pretvaraju se u bodove prema ovom načelu:

<i>nula</i>	- donosi nula bodova
<i>plus/minus</i>	- donosi 2 boda
<i>plus</i>	- donosi 3 boda
<i>dvoplus</i>	- donosi 5 bodova

Zbroj tako dobivenih bodova transformira se u skalu školskih ocjena. Rasponi ocjena na tim skalama su određeni i izgledaju ovako:

- za osam pisanih izvještaja:

<i>do 15 bodova</i>	- nedovoljno
<i>16-19</i>	- dovoljno 2
<i>20-23</i>	- dobro 3
<i>24-27</i>	- vrlo dobro 4
<i>28 i više</i>	- odlično 5

Studenti koji pišu ispravke izvještaja završnu ocjenu dobivaju nakon pozitivno ocijenjenih ispravki. Ocjena ispravki pribraja se postojećim a završna ocjena se računa po gore navedenom pravilu (dakle, ukoliko na ispravci dobiju '+', u završni zbroj ulazi ta ocjena).

Ispravkama mogu pristupiti samo studenti s negativno ocijenjenim izvještajem. Podizanje ocjena pisanjem ispravki nije moguće.

3.3 ŽALBE NA DOBIVENU OCJENU IZ IZVJEŠTAJA

Student ima pravo žalbe na dobivenu ocjenu u slučaju da smatra da je neadekvatno ocijenjen. Žalba (odnosno molba za ponovnim korigiranjem izvještaja) podnosi se voditelju *Psihologijskog praktikuma III* u pismenom obliku. Pravila oko podnošenja molbe za ponovnim korigiranjem izvještaja su:

- Student treba jasno navesti zbog čega smatra da je ocjena neadekvatna. Nije dovoljna konstatacija da je student nezadovoljan.
- Molbu student mora predati najkasnije do početka termina slijedeće vježbe (u roku od tjedan dana od dana primitka izvještaja na čiju se ocjenu student žali). Predaja molbi izvan tog roka neće se razmatrati (npr. kada netko shvati da mu negativna ocjena dobivena prije mjesec dana onemogućava pravo na potpis).
- Izvještaj na čiju se ocjenu student žali biti će ponovo korigiran od dva voditelja *Psihologijskog*

praktikuma, a krajnja ocjena bit će izvedena iz tri ocjene kojima je taj izvještaj ocijenjen.

- Na ocjenu iz posljednjeg izvještaja nema žalbe. U slučaju da zadnja ocjena (bilo koja, ne samo negativna) može promijeniti prolaznost na *Praktikumu* izvještaj će automatski biti ponovo razmatran od najmanje dva voditelja *Praktikuma*.
- Na ocjenu ispravki nema žalbe.

3.4. IZOSTANCI I NADOKNADE

Svaki izostanak s vježbe (bilo s mjerenja ili s pisanja izvještaja) ocjenjuje se ocjenom nula.

Nadoknaditi izgublenu vježbu (zbog izostanka) moguće je samo u iznimnim slučajevima i to:

- Ako je student bio na bolničkom liječenju i za to ima odgovarajuću potvrdu (otpusno pismo iz bolnice), ali samo kad nije izostao s više od 2 vježbe. Vježbe će biti nadoknađene (do 2) ako student bez njih gubi pravo na potpis.

LITERATURA ZA PSIHOLGIJSKI PRAKTIKUM III

Mišljenje

Sternberg, R.J. (2005). *Kognitivna psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Rathus, S.A. (2000). *Temelji psihologije*. Jastrebarsko: Naklada Slap

Atkinson, R.L. i sur. (1993). *Introduction to psychology*. Orlando, FL: Harcourt Brace & Company.

Atkinson i sur. (ur.) (1988). *Stevens' Handbook of Experimental Psychology*. New York: Wiley.

Campbell, D. T. i Stanley, J. C. (1966). *Experimental and Quasi-Experimental Designs for Research*. Chicago: Rand McNally & Company

Kolesarić, V. (1996). *Metodologija psihologijskih istraživanja*. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta (interno izdanje).

Kolesarić, V. (2006). *Analiza varijance u psihologijskim istraživanjima*. Osijek: Filozofski fakultet u Osijeku.

Motivacija

Beck, R.C. (2003). *Motivacija. Teorija i načela*. Jastrebarsko: Naklada Slap

Rathus, S.A. (2000). *Temelji psihologije*. Jastrebarsko: Naklada Slap

Atkinson, R.L. i sur. (1993). *Introduction to psychology*. Orlando, FL: Harcourt Brace & Company.

Atkinson i sur. (ur.) (1988). *Stevens' Handbook of Experimental Psychology*. New York: Wiley.

Campbell, D. T. i Stanley, J. C. (1966). *Experimental and Quasi-Experimental Designs for Research*. Chicago: Rand McNally & Company

Kolesarić, V. (1996). *Metodologija psihologijskih istraživanja*. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta (interno izdanje).

Kolesarić, V. (2006). *Analiza varijance u psihologijskim istraživanjima*. Osijek: Filozofski fakultet u Osijeku.

Emocije

Oatley K. i Jenkins, JM. (2003). *Razumijevanje emocija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Rathus, S.A. (2000). *Temelji psihologije*. Jastrebarsko: Naklada Slap

Atkinson, R.L. i sur. (1993). *Introduction to psychology*. Orlando, FL: Harcourt Brace & Company.

Atkinson i sur. (ur.) (1988). *Stevens' Handbook of Experimental Psychology*. New York: Wiley.

Campbell, D. T. i Stanley, J. C. (1966). *Experimental and Quasi-Experimental Designs for Research*. Chicago: Rand McNally & Company

Kolesarić, V. (1996). *Metodologija psihologijskih istraživanja*. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta (interno izdanje).

Kolesarić, V. (2006). *Analiza varijance u psihologijskim istraživanjima*. Osijek: Filozofski fakultet u Osijeku.